

INSTITUTIONAL COMPONENTS OF CORPORATE MANAGEMENT DEVELOPMENT IN UKRAINE

Nemchuk P.V.*Research Fellow at the National Research Center Institute of Agrarian Economics
City Kiev, Ukraine*<https://orcid.org/0000-0001-8660-8911>DOI: [10.24412/2701-8377-2021-4-2-33-36](https://doi.org/10.24412/2701-8377-2021-4-2-33-36)

ІНСТУЦІЙНІ СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Немчук П.В.*Науковий співробітник Національного наукового центру Інститут Аграрної економіки
Місто Київ, Україна*<https://orcid.org/0000-0001-8660-8911>**Abstract**

The purpose of this article is to analyze of provisions of existing views on the concept of corporate law , corporate legislation in combination with corporate man agement issues and the possibility of their use in Ukraine.

The article discusses a general overview of corporate governance and law in the context of the main problems of the development of personal management , socio-cultural aspects of human resource management and management. Special a ttention is paid to the characteristics of corporate governance from the point of view of analy z ing the socio-economic foundations of corporate law.

Анотація

Метою даної статті є аналіз існуючих поглядів на поняття корпоративного права, корпоративного законодавства в поєднанні з питаннями корпоративного управління і можливості їх використання в Україні.

У статті розглядається загальний огляд положень корпоративного управління і права в контексті основних проблем розвитку менеджменту, соціокультурних аспектів управління людськими ресурсами та менеджменту. Особлива увага приділяється характеристиці корпоративного управління з точки зору аналізу соціально-економічних основ корпоративного права.

Keywords: Corporate Management, Corporate Law and Corporate Relations, Ukraine.**Ключові слова:** Корпоративне управління, Корпоративні права та корпоративні відносини, Україна.

Необхідність управління обумовлюється тим, що багатою і різнохарактерну практику всіляких ситуацій, які можуть виникнути в процесі діяльності акціонерних товариств (АТ) втім, як і будь-який інший організаційно-правовій форми юридичної особи не можна передбачити і вичерпати нормами тільки права .

Корпоративне управління в загальному можна визначити, як порядок, налагодженість, організованість і внутрішню системність, регламент поведінки учасників корпоративних відносин.

Корпоративне управління як інструмент регулювання внутрішніх корпоративних відносин, в останні роки звертає на себе увагу багатьох дослідників.

Метою даної статті є аналіз існуючих поглядів та понять корпоративного права, корпоративного законодавства в поєднанні з в про просять корпоративного управління і можливості їх використання їх в Україні

Всі рішення, прийняті в процесі здійснення корпоративного управління, повинні відповідати чинному законодавству. Перш за все цей принцип націлено на захист прав та інтересів акціонерів. Принцип участі акціонерів в роботі органів управління акціонерних товариств в першу чергу відноситься

до такого органу господарських товариств, як зібрання, участь в роботі якого - право будь-якого акціонера-власника голосуючих акцій.

Крім того, не виключається і можливість участі в інших органах а до акціонерних товариств в порядку, який визначається як законом, так і установчими документами товариств.

Даний перелік не можна назвати вичерпним, більш того, він ніяк не може бути незмінним, оскільки управління на конкретному підприємстві будується на індивідуальних внутрішніх принципах, однак для розуміння корпоративного управління як системи осново утворюючих принципів - він дає зрозумілу картину того, на чому має ґрунтуватися побудова управління в АТ та інших корпоративних формуваннях.

Корпоративне управління, проявляються в трьох найважливіших напрямках (формах):

1) управління власністю або пакетами акцій (частками участі в статутному капіталі);

2) управління виробничо-господарською діяльністю, включаючи інвестиційну, технологічну, кадрову, збутову;

3) управління фінансовими потоками.

Таким чином, управління - це набір певних механізмів впливу, щодо досягнення спільної мети підприємства [1].

Узагальнюючи уявлення окремих вчених - економістів і правознавців, можна зробити висновок про те, що основна функція корпоративного управління міститься в забезпеченні працездатності компанії в інтересах акціонерів, які надали компанії фінансових ресурси для діяльності. В процесі виконання даної функції компанії стикаються з великою кількістю складних і важливих питань акціонерного права та корпоративного управління, які ще тільки належить розбирати і вирішувати учасникам акціонерних правовідносин.

Одна з причин, не розвинутої теорії і практики корпоративного управління на пострадянському просторі полягає в тому, що «система корпоративного законодавства, склалася» зверху»: спочатку були написані закони, потім багато в чому стала формуватися практика, ділова етика і справ про виття оборот. Тому й існує великий розрив між тим, що написано в законодавстві, і між тим, у чому дійсно потребує бізнес, в чому полягають його потреби»[2].

В основі системи корпоративного управління знаходиться принцип розподілу володіння і управління капіталом: акціонер, з одного боку, не зобов'язаний, а з іншого - не має права вести справи товариства. Для цього він може бути обраний до виконавчого органу товариства на рівних засадах з іншими кандидатами на цю посаду, які не обов'язково є акціонерами.

Виконавчий орган є виконуючим органом управління до р корпоративної формування. Виконавчий орган в рамках реалізації затвердженої загальними зборами акціонерів стратегії (рішень) веде справи товариства, в тому числі представляє його інтереси у відносинах з третіми особами (здійснює операційну функцію). Виконавчим органом можуть бути також правління, дирекція - колегіальні виконавчі органи, або директор, генеральний директор -

одноосібний виконавчий орган. Поточна діяльність виконавчих органів знаходиться під контролем створюваним спільним зібранням акціонерів радою директорів (наглядової ради).

Корпоративне право - під галузь цивільного права, сукупність норм якої регулює суспільні відносини щодо організації та діяльності господарюючих суб'єктів, сформованих на корпоративних принципах, тобто таких колективних юридичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю.

В даний час термін корпоративне право розуміють в різних трактуваннях: в широкому - як сукупність юридичних норм, що регулюють прав про виття статус, порядок діяльності та створення господарських об'єднань, і вузькому - як систему правил, встановлених власником або адміністрацією комерційною організацією та регулюють правовідносини всередині організації. (рис.1).

Українське корпоративне право, в основному, обмежується положеннями «Корпоративні права та корпоративні відносини» Господарського кодексу, а також положеннями супутніх з ним законодавчих норм та певних правових актів.

Відносини, що складаються в зв'язку зі створенням і діяльністю акціонерного товариства, різноманітні і різні за своєю природою і змістом, але їх в цілому можна назвати корпоративними відносинами. Оскільки вони складаються між різними учасниками корпоративного формування - великими і міноритарними акціонерами, а також між органами управління і його акціонерами, між суспільством і державними органами, що здійснюють державне регулювання.

Корпоративні відносини є предметом регулювання корпоративного права і є сьогодні дискусійним аспектом в науці.

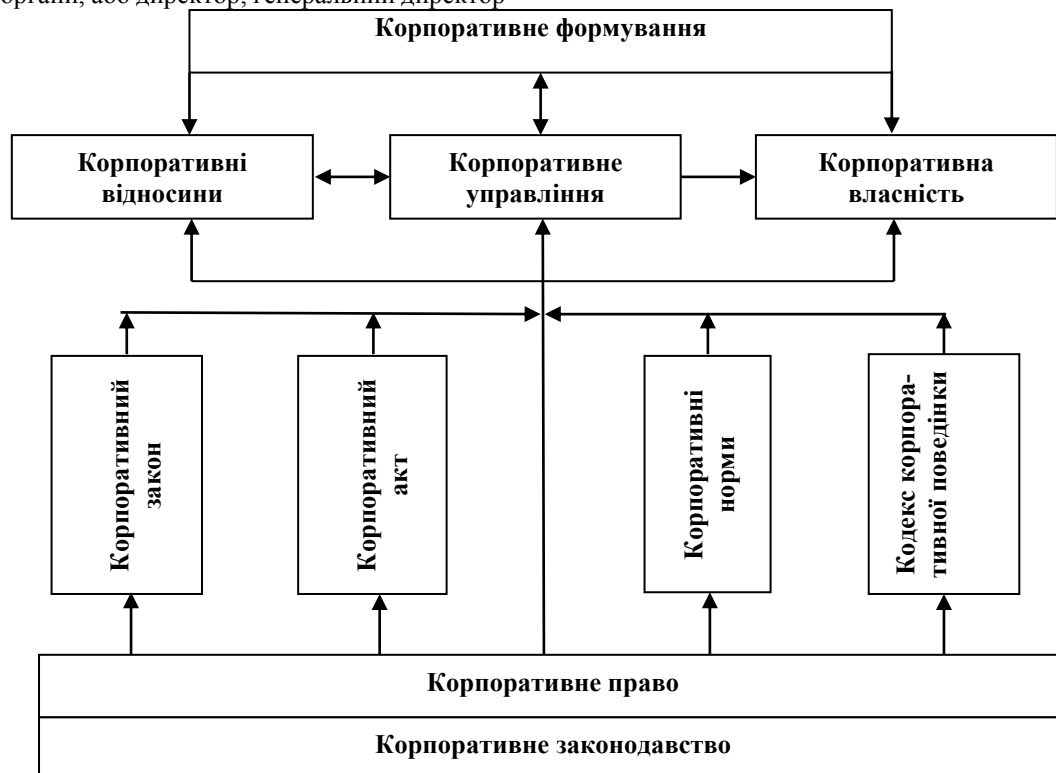

Рис. 1 Схема впливу корпоративного права на корпоративне формування.

Джерело: систематизовано автором на основі опрацьованих даних [1,4,9].

Разом з тим, багато питань в корпоративному праві і корпоративному законодавстві залишаються відкритим.

Перш за все корпоративне право - це приватне право об'єднань. Як система правових норм. Розглядаючи його як право господарських товариств і товариств, С.І. Вороніна, вважає, що "корпоративне право - це система правил поведінки, які розроблені в самій організації, заснованої на об'єднанні осіб і капіталів, виражають волю її колективу і регулюють різні сторони діяльності організації" [3]. Корпоративне право також можна назвати внутрішньо організаційним, внутрішньо фірмовим правом.

Таке широке розуміння корпоративного права, безумовно, правомочні але, не зовсім відповідає історичній природі появи корпорації в якості нового суб'єкта права, що існує незалежно від складу його учасників, і управління, і відокремлено від їх особистої волі.

Корпоративне право - це також приватне право акціонерних товариств (підприємницьких корпорацій). При цьому воно не зводиться до права внутрішньо фірмового - правилами поведінки для учасників корпорації. Його предмет - корпоративні відносини, які і є за змістом більш широкими, ніж відносини тільки внутрішньо організаційні [4].

У вузькому розумінні корпоративні норми є правилами поведінки учасників корпорації незалежно від того, виражені вони чи ні в тому чи іншому локальному акті. Важливо, щоб ці норми не суперечили законодавству та принципам права і відповідали морально-етичні стандартам, справедливості і сумлінності, які також розглядаються як складова частина в регулюванні корпоративних відносин. Ці етичні норми, що регулюють корпоративні відносини, викладені в проекті кодексу корпоративної поведінки [5].

Аналіз досвіду країн СНД показує [2], що згідно з Корпоративним кодексом, метою застосування стандартів корпоративної поведінки є захист інтересів всіх акціонерів, незалежно від розміру пакета акцій, яким вони володіють. Чим більш високого рівня захисту інтересів акціонерів вдасться досягти, тим на більшій інвестиції зможуть розраховувати акціонерні товариства, що матиме позитивний вплив на економіку держави в цілому. Корпоративна поведінка має забезпечувати високий рівень ділової поведінки у відносинах між учасниками ринку.

Положення Корпоративного Кодексу базуються на різних у міжнародному праві принципах корпоративного управління, розроблених Організацією економічної співпраці і розвитку (ОЕСР), відповідно до яких в останні роки рядом інших держав були прийняті кодекси корпоративного управління і аналогічні їм документи.

Кодекс має рекомендаційний характер, корпоративний кодекс може бути тільки добровільним, заснованим на прагненні підвищити привабливість підприємства в очах потенційних інвесторів.

Джерелами корпоративного права є сукупність комплексних нормативних актів, тобто нормативних актів, що містять норми різних галузей права

(приватного і публічного), що регулюють корпоративні відношення [6].

Законодавство будується, як правило, виходячи з практичних інтересів і потреб, тому включає різні за своєю галузевою природі норми, щоб врахувати певні зв'язки між різними суспільними відносинами (цивільними, адміністративними та ін.) І комплексно їх урегулювати. Це правило поширюється і на корпоративне законодавство, яке за соєю суттю природним і комплексним.

Крім того, корпорації самі встановлюють обов'язкові для своїх учасників правила поведінки - корпоративні норми. Така корпоративна норма враховує інтереси всіх (або більшості) учасників корпорації і є вираженням їх волі [7].

Однак не всю сукупність прав учасників корпорації можна віднести до прав зобов'язальних. Ряд з них має ряд специфічних рис, не характерних для зобов'язальних прав. В літературі навіть зустрічається їх виділення в окрему категорію, поряд з обов'язковими правами, їх називають корпоративними у вузькому сенсі слова.

Найбільш дискусійним є питання про віднесення корпоративних відносин до розряду майнових або особистих немайнових. Існує думка на користь немайнової природи права на і н формацію і управління, що входять до сукупності прав учасників [3].

Можливість участі в управлінні корпоративної організацією і отримання інформації про її діяльність членами не від'ємні від самого поняття корпорації та опосередковують економічні відносини з привласнення матеріальних цінностей колективом [1]. Економічна природа всієї сукупності корпоративних прав дозволяє зробити висновок про те, що корпоративне управління в цілому володіє майновою природою, включаючи відносини з управління компанією, отримання інформації і т.д.

Особливий характер цього роду відносин пояснює і специфіку установчого договору в порівнянні з класичним цивільно-правовим догові про ром. Регулюючи відносини учасників корпорації після її утворення, установчий договір набуває функції локального акту, що регулює внутрішньо організаційні відносини.

Підставою виникнення корпоративних прав виступає факт участі в корпорації, але не в процесах корпоративного управління.

Процес створення корпорації знаходить своє вираження в окремій категорії відносин, які тісно пов'язані з корпоративними відносинами. Ці відносини потребують більш детального регулювання в законодавстві. Багатьма авторами пропонується розширити відповідні норми, особливо це стосується питань переходу зобов'язань, прийнятих засновниками корпорації безпосередньо до корпорації [8]. Корпоративна специфіка проявляється в різних правах учасників корпоративних відносин: право на отримання прибутку від участі в корпорації не може бути реалізоване без волевиявлення самої корпорації. Право на інформацію, в якому втілюється зв'язок учасника з корпорацією, виступає най важ-

ливим механізмом корпоративного контролю. Закріплюючи за учасниками це правомочність, законодавець створює цілий ряд гарантій його реалізації, але приділяє мало захисту інтересів корпорації. Практичне спостереження за процесом надання учасникам доступу до інформації про компанії дозволяє зробити висновок про необхідність вироблення заходів щодо її захисту і не розголошення. На наш погляд, слід ввести конкретні санкції за порушення умови про конфіденційність і закріпити їх у установчих документах [9].

Слід звернути увагу на особливі способи захисту корпоративних прав. Наприклад, інститут непрямого позову, який можна запозичити з англійського корпоративного права, має на увазі подачу позову однією особою на захист інтересів іншої без залучення останнього особи в процес. Ця особливість обумовлена корпоративною зв'язком, що існує між учасниками і корпорацією. Особливістю корпоративного права Великобританії також є можливість при певних обставинах давати суду повноваження позбавити учасників корпорації їх головною привілеї - обмеженої відповідальності і зробити їх відповідальними за борги корпорації [7]. Це посилює надійність компаній і фінансових ринків і стимулювати довгострокові інвестиції.

Основними напрямками реформування інституційних основ діяльності корпоративних формувань в Україні має стати: законодавче визначення обов'язків директорів, надання аудиторам компанії

можливості обмежити свою відповідальність одночасно з посиленням процесу аудиту як такого, розширені прав непрямих інвесторів в корпоративних формуваннях. Ці заходи сприятимуть формуванню громадянського суспільства, демократичних основ підприємницької діяльності в Україні.

References

1. Marnyzov V., Druzenko H. Adaptatsiia zakonodavstva Ukrainy do ES // Yurydycheskaia praktyka. 2003. № 12. P. 9-10.
2. Gazin. G. Korporativnoe upravlenie v Ros-sii. Rezhim dostupa
3. Voronina EI Korporativnyj sekretar 'v sisteme korporativnogo upravlenija akcionernogo obshhestva // Zakonodatel'stvo i jekonomika. 2004. №7 P. 10-15.
4. Shcherbyna OV Pravove stanovyshche aktsioneriv za zakonodavstvom Ukrainy. K. : Yuryнком Inter. 2001. P. 160.
5. Myshchenko O. Borba za kapytalyzatsiyu // Yurydycheskaia praktyka. 2004. № 38. P. 5.
6. Samoilenko V. kompetentsiia zboriv aktsioneriv AT // Yuryd i chna praktyka. 2005. № 52. P. 17.
7. Kibenko ED Korporativnoe pravo Velikobritanii. K.:Justinian, 2003. - P. 319-320
8. Danylenko M. Dolia investora // Biznes. 2004. № 13. P. 98-99.
9. Zadykhailo DV, Kibenko OR, Nazarova HV Korporatyvne upravlinnia: Navchalnyi posibnyk. - Kh. : Espada, 2003. P. 688.

WAYS TO IMPROVE STRATEGIC PLANNING OF INVESTMENTS OF ENTITIES IN AGRICULTURAL SECTORS

Piata L.

Postgraduate student

National scientific center

"Institute of agrarian economic"

Ukraine, Kyiv, Heroiv Oborony Str., 10

DOI: [10.24412/2701-8377-2021-4-2-36-40](https://doi.org/10.24412/2701-8377-2021-4-2-36-40)

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ІНВЕСТИВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА

П'ята Л.

Аспірант

Національний науковий центр

«Інститут аграрної економіки»

Україна, Київ, вул. Героїв Оборони, 10

Abstract

Strategic planning of investments of entities is an important tool for ensuring the competitiveness and sustainable development of enterprises in the agricultural sector. In the context of the volatility of market conditions of the environment, the riskiness of agriculture and crisis conditions in the Ukrainian economy, it becomes urgent to search for ways to improve the strategic planning of investments of entities in the agricultural sector.

The article explores the application of a systematic approach to strategic planning of investments as one of the ways to optimize the strategic planning investments in entities. In particular, the article highlights the concept of a system, a systematic approach, a systemic analysis and provides a scheme of a strategic planning system in entities. The scheme of the system of strategic planning of investment in business entities of the agricultural sector has been formed.